

Chị bồng mỵ con tem đẹp hình như người phở nờ hiên lành, phúc hậu đến cả đời.

Câu chuyện mẹ tôi con tem.

Cách đây hơn nửa thế kỷ, đúng ra là vào khoảng những năm 1943-1946 gì đó, tôi đang chui là một chú bé nhà quê. Thế giới chung quanh tôi chỉ có mẹ và mỵ chị. Nhưng không như bây giờ cách nào, tôi đã cố nhìn thấy hình Hoàng Hậu Nam Phụng trên mỵ con tem. Chị bồng mỵ con tem đẹp hình như người phở nờ hiên lành, phúc hậu đến cả đời.

Hình như con tem đó cũng như thế giới mãi trong lòng, trong ký ức chị quên đi cả. Con tem như xiu hình một người phở nờ, chít khăn vàng, áo dài. Quá như để nhìn ra chân dung người đó, cũng quá như để biết được con người. Vội mà hình như đó có sức thu hút, đeo đuổi mãi cho đến bây giờ. Ký vãng sự việc thì có thể quên. Nhưng dù tình cảm, niềm kính trọng người phở nờ đó thì không. Hình như qua con tem như bé to ra suy nghĩ, trang trọng, quý phái, nhưng dung dấp hiền từ. Đôi mắt có vẻ buồn, Sống mũi cao. Đẹp không chê vào đâu được. Vội đẹp kín đáo, nhưng có sức thu hút khó quên được. Hai mươi người con tôi cũng đều như như thế. Nhưng nó lại không có cái nét kiêu kỳ hãnh tiến như những người sang trọng giàu có. Như tôi là con một có cái nhìn thẳng thắn, đĩnh đạc lạ lùng. Hai mươi người con sau này nhìn như Hoàng Hậu sau cũng phải như một người: Hoàng Hậu có nét uy nghi, đoan trang và phúc hậu. Chị tôi buồn.

Sao Hoàng H...u l...i bu...n th... ..

Xin đ...n m...t ch...ng t... c...a m...t cô n... sinh th...i 1937-1941 nh...c l...i k... ni...m g...p g... Hoàng H...u Nam Ph...ng, vi...t trong t...p san Đ...ng Khánh : Hàn...i, mái tr...ng thân yêu. D...c sĩ Nguy...n th... Huy...n, v...a m...t năm ngoái đã vi...t l...i c...m tu...ng c...a mình nh... sau : * Ngày Bà Nam Ph...ng đ...n thăm l...p, cô Th...c Viên, giáo s... Pháp Văn v...n đ...ng trên b...c gi...ng chìa tay đ...ng b...t tay Hoàng H...u và t... t...n tr... l...i các câu h...i c...a Hoàng H...u, không h... m...t ch... đ...ng.

Trong khi đó Nguy...n Ti...n Lãng, ng...i đi cùng Hoàng H...u mu...n tâu g...i gì v...i Hoàng H...u đ...u qu... xu...ng đ...t. Cô xin phép t...p t...c gi...ng. Hoàng H...u đ... gi...ng và sau đó cho g...i h...c sinh gi...i Văn l...p là ch... Nguy...n th... Th... lên th...ng cho m...t b...c ...nh do Hoàng H...u ký tên. Thái đ... đ...ng hoàng c...a cô đã gây cho chúng tôi m...t ni...m t... hào chính đáng, trong lúc ...y chúng tôi cũng thích v... đ...p đ...u dàng Đ...ng Ph...ng và thái đ... bình tĩnh không có v... gì hách đ...ch c...a Nam Ph...ng Hoàng H...u*. M...t trong nh...ng h...c trò có m...t b...a hôm ...y là cô Ngô th... Ngà, nguyên giáo s... Tr...ng V...ng đã cho bi...t c...m t...ng : Mê cái v... đ...p đ...u dàng c...a Hoàng H...u và vì th... sau này cô đ...t tên cho m...t cô con gái là Thu Ph...ng, t...c H...ng mùa thu nh...c nh... đ...n tên Hoàng H...u Nam Ph...ng, h...ng mi...n Nam.

Hôm nay ng...i vi...t l...i m...t chút cu...c đ...i Bà mà hình nh... Bà đang ng...i tr...c bàn máy. S... bi...t v... Bà quá ít, m...y mò sách v... đ... lo...i, l...c l...i ch... này ch... kia cũng ch... là nh...ng m...nh v...n r...i r...c, cũng không th...y bóng dáng Bà đâu c... . Cũng ch... thu th...p đ...c nhi...u nh...m gì. Ng...i đ...i coi ra vô tình v...i Bà đã đành, sách v... s... h...c cũng v...y.

Ngay trong h...i ký c...a vua B...o Đ...i, "Le Dragon d'Annam", (1) tôi đã l...t đi l...t l...i nhi...u l...n, ch... th...y loáng thoáng t... trang 62 đ...n 68 nói v... cu...c hôn nhân c...a nhà vua h...n là nói v... Hoàng H...u. Tôi đành lòng v...i m...t ít tài li...u trong báo Indochine vào nh...ng năm 1942-43-44 v...i vài bài c...a Nguy...n Ti...n Lãng và m...t vài ng...i b...n Pháp c...a gia đình. Bài vi...t v... Bà c...a Cù Huy C...n không có trong tay. Cu...n sách quan tr...ng c...a Ph...m Kh...c Hoè : t... Tri...u đ...nh Hu... đ...n chi...n khu Vi...t B...c và K...chuy...n vua quan nhà Nguy...n ch... đ...c đ...c nh...ng đ...n trích đ...n mà n...i dung qu... th...c khi...m nh... và tuyên truy...n nhi...u h...n là s... th...c. M...t s... bài báo trên các báo chí h...i ngo...i th...ng vi...t thi...u đ... ki...n kh... tín, vi...t cho có mà thôi.

Vì th... , cũng ch...ng thu th...p đ...c bao nhiêu. Th...t là b...t công v...i Bà quá và cũng vô tình quá. Ch... xin l...y t...m lòng đáp l...i đ...c ph...n nào hay ph...n ...y.

1.- TH...I CON GÁI

Cô Nguy...n H...u th... Lan Marie Thérèse là con m...t nhà đ...n ch... , đ...t Gò Công. B... đ...c Tây cho đi h...c ... Pháp v... , r...i m... đ...n đ...n trà và cà phê ... cao nguyên Trung ph...n. Các đ...n ch... khác th...ng ít ch... nên ch... loay hoay v...i ru...ng, v...n t...c, s...ng nh... b...ng l...c t... đó mà ra. Nh...ng ông bà Nguy...n H...u Hào có v...n Tây h...c, có đ...u óc nên m...i nghĩ đ...n khai thác đ...n đ...n. Vào th...i k... đó, kho...ng nh...ng năm 1920-30, báo Nam K... đ...a ph...n ra hàng tu...n đã khuy...n khích ng...i Annam khai thác đ...n đ...n, m... mang kinh doanh, k... ngh... đ...c ...nh tranh v...i

ng... i Tây và c... v... i ng... i T... u nh... trong l... i m... đ... u c... a t... báo: "T... báo có ý khai đảng văn minh cho nhân dân đ... ng t... n phát cho b... đ... o vi... c đ... i đ... u thông thu... c. Vì th... trong nh... t báo 's... bi... n lu... n v... nh... ng đ... u đ... o lý, phong hóa, bá ngh..., bác h... c và văn tin... nên s... gì t... t và h... u ích thì đem đ... ng vô h... t'". (trích l... i trong bài Ch... Qu... c Ng..., giai đ... n s... kh... i c... a chính tác gi...).

Nhà ch... có hai ch... em, ch... là Agnès Nguy... n H... u Hào đã h... n có n... p s... ng văn minh thành th... c... a l... p dân giàu có. Cu... c s... ng hai ch... em c... khách quan mà nói là sung s... ng, đ... y đ... , đ... c c... ng chi... u. H... đã s... ng tu... i thanh xuân êm đ... m và m... m... ng. Và có l... đó là giai đ... n h... nh phúc nh... t đ... i c... a ng... i thi... u n... sau này làm Hoàng H... u. Theo nh... ng b... c hình ch... p trong t... Indochine thì c... hai ch... em đ... u cao l... n h... n h... n nh... ng ng... i ph... n... Vi... t Nam bình th... ng. Tôi mê b... c ... nh Hoàng H... u ch... i tóc r..., v... n khăn và nhìn nghiêng bên trái, không nhìn th... ng. Nh... ng b... c ... nh m... c đ... m, hay nh... ng b... c ... nh m... c tri... u ph... c, ho... c ngay c... ngày c... i coi cũng đ... c đ... c v... y thôi. Theo cách nhìn c... a tôi, có nh... cô Agnès không l... y gì làm xinh x... n l... m, g... ng m... t x... ng x... ng, thi... u đ... y đ... n. Nh... t là thi... u cái nét đoan trang, đ... u hi... n nh... cô Lan.

Tôi c... nghĩ, ph... i cảm ... n ông Tây nào đó đã ch... p nh... ng b... c hình mà Nam Ph... ng Hoàng H... u đ... p nh... th..., l... t đ... c c... cái h... n, cái ph... n sâu th... m c... a đ... i s... ng bên trong. Ph... n cô Agnès, có v... Tây h... n. Cô đã l... y ch... ng s... m, h... c hành ch... ng hi... u đ... n l... p nào. Ông ch... ng là bá t... c Didelot, làm công ch... c cho Tây. C... quăng đ... i tu... i thanh xuân này, g... n nh... không có m... t ai có th... hé l... cho bi... t đ... i s... ng hai ti... u th... ra sao.

Nh... ng đ... a vào m... t vài s... ki... n mà suy đoán thôi. Ch... ng h... n, trong m... t bài vi... t c... a ông Nguy... n Ti... n Lãng, con r... c... Ph... m Qu... nh sau này đ... ng trên t... Indochine có k... r... ng, tr... c ngày đám c... i thì hai ch... em đ... n ... m... t căn nhà c... a gia đình ... đ... ng Nguy... n Du bây gi..., t... c quá không nh... s..., tr... c ngày ra Hu... . Đ... u đó cho th... y, các cô ... Sài Gòn đ... đi h... c ch... không ... Gò Công.

Th... i đó, Sài Gòn ch... r... ng nh... cái bàn tay. (2) Nh... l... m. Bé l... m. Qua kh... i b... n Nhà R... ng, sang Khánh H... i là lau s... y.. Qua kh... i Nancy, ch... Quán là đ... ng không mông qu... nh. Ch... a t... i c... u Tr... ng Minh Gi... ng đã là bãi sình r... i. Các ti... u th... ... đ... ng Nguy... n Du, m... i sáng đi nhà th... thì băng qua đ... ng Lê Văn Duy... t, t... i đ... ng Bùi Th... Xuân ch... ng n... a cây s... là t... i nhà th... Huy... n Sĩ. Nhà th... này theo thói quen l... y tên ông Huy... n Sĩ hay Lê Phát Đ... t vì ch... c là ông đã công hi... n nhi... u đ... xây đ... ng nhà th... . Ông Huy... n Sĩ l... i là bác ru... t các ti... u th... .

N... p nhà nh... v... y, v... a giàu có, v... a có ăn h... c, v... a theo n... p s... ng Tây ph... ng v... i t... t... ng t... do

phóng khoáng đã h^on khác v^oi các "công t^o B^oc Liêu" v^o l^oi s^ong, l^oi nghⁱ, l^oi gi^oi trí. L^un lên, cô ch^o đã yên m^ot b^o ch^ong con, ph^on Hoàng H^u t^ong lai đ^oc cha m^o g^oi sang Pháp h^oc tr^ong Couvent des Oiseaux.

Có đ^o lu^on l^on l^on Couvent des Oiseaux bên Pháp v^oi bên này, nhân ti^on xin làm sáng t^o thêm v^on đ^o này. (3)

Nói thêm chút n^oa đ^o ch^ong t^o mình có chút uyên bác. H^oi Bà h^oc Couvent bên Pháp nhà tr^ong h^on n^om ^o ph^o Ponthieu và Verneuil. Nh^ong h^oi Ponthieu ^o đâu thì qu^o tình mù t^ot không bi^ot.

Có sách ghi cô đ^o tú tài Tây r^oi m^oi v^o, đ^ou này cũng không kh^ong đ^onh rõ đ^oc. B^o Đ^oi ch^o ghi: "Elle vient de terminer ses études au Couvent des Oiseaux, en France". T^ot c^o th^oi gian này, không m^ot ai bi^ot cu^oc s^ong ng^oi thi^ou n^o Tây h^oc, duyên dáng, hi^on th^oc ra sao. Ch^o bi^ot, cô đã v^o n^oc năm 18 tu^oi.

2. CU^oC H^oN NH^oN C^oA CÔ NGUYⁿ H^u TH^o LAN

Cu^oc g^op g^o l^on đ^ou.

Có m^ot câu h^oi đ^oc đ^ot ra là cô Nguyⁿ H^u Th^o Lan đã quen và g^op B^o Đ^oi trong tr^ong h^op nào và ^o đâu. Có m^ot s^o tác gi^o cho r^ong h^o quen nhau trên cùng m^ot chuy^on t^ou th^oy c^oa h^ong Messagerie Maritime v^o n^oc nh^o m^ot cu^oc tình duyên k^ong, lãng m^on. M^ot hoàng t^o g^op giai nhân trên m^ot chuy^on t^ou, yêu nhau r^oi quy^ot đ^onh chuy^on hôn nhân.

Trên t^o Indochine, có m^ot vài bài vi^ot c^oa ông Nguyⁿ Ti^on L^ong, m^ot ng^oi thân c^on c^oa Hoàng H^u, nh^ong tôi cũng không th^oy đ^on nào nói rõ v^o v^on đ^o này. Cho dù có đi cùng chuy^on t^ou không ch^oc gì đã có th^o g^op nhau. N^ou có chuy^on đó thì vua B^o Đ^oi hà c^o gì l^oi không nh^oc đ^on trong h^oi ký trích đ^on sau đây. Cái t^ot c^oa ng^oi Vi^ot Nam là h^o có m^ot ng^oi vi^ot tr^ot là kéo theo c^o lô ng^oi khác xu^ong h^o theo. Dù sao, tôi cũng ch^ong dám c^o quy^ot gì v^o đ^ou này.

Nh^ong m^ot đ^ou không c^on bàn cãi n^oa là căn c^o vào t^op h^oi ký "Le Dragon d'Annam" c^oa vua B^o Đ^oi là đúng nh^ot. Vua B^o Đ^oi cho bi^ot ông đã g^op Nam Ph^ong Hoàng H^u ^o Đà L^ot, ch^o không ph^oi ^o trên t^ou, ông đã g^op vào cu^oi năm 1932.

Xin trích đ^on ý c^oa vua sau đây: "C'est alors qu'à la fin de l'année, m'étant rendu pour quelques jours à Đà L^ot où séjournait également le gouverneur général Pasquier, celui-ci, à l'occasion d'une rencontre dans les salons du Langbian Palace, me présente une jeune fille qui était en compagnie de Mme Charles, Marie-Thérèse Nguyⁿ H^u Hào, appartient à une famille de riches propriétaires terrien de Cochinchine. Catholique, comme ses parents elle vient de terminer ses études au Couvent des Oiseaux, en France. Elle a dix huit ans. (Sách đã đ^on

trang 63) Đ ̣ c đ ̣ an v ̣ n trên, th ̣ y có gì là l ̣ .

Ch ̣ ng hi ̣ u t ̣ i sao c ̣ đ ̣ am ng ̣ i tai to m ̣ t l ̣ n l ̣ i không h ̣ n mà g ̣ p nhau ̣ Đà L ̣ t. Có bà Charles, ng ̣ i đ ̣ đ ̣ u cho B ̣ o Đ ̣ i đi cùng v ̣ i cô Lan, bà l ̣ i là b ̣ n c ̣ a gia đ ̣ nh Nguy ̣ n H ̣ u Hào. Có bài vi ̣ t nói ông Lê Phát Đ ̣ t đ ̣ n cháu gái đ ̣ n ra m ̣ t B ̣ o Đ ̣ i. Cô cháu gái l ̣ i ̣ ôi n ̣ n ̣ chán m ̣ i ch ̣ u đi, ăn m ̣ c s ̣ s ̣ i thôi. Tôi thi ̣ t nghĩ, ông Đ ̣ t không đ ̣ t ̣ cách đ ̣ đ ̣ ng đ ̣ t đ ̣ n cháu gái ra m ̣ t Hoàng Th ̣ ng, n ̣ u không có m ̣ t s ̣ p x ̣ p tr ̣ c.

Cùng l ̣ m ông ch ̣ là ng ̣ i th ̣ a hành thôi. Đ ̣ch th ̣ là có s ̣ p x ̣ p tr ̣ c, có toan tính tr ̣ c gi ̣ a b ̣ ba toàn quy ̣ n Pasquier, ông bà Hào và ch ̣ ch ̣ t là bà Charles. Cho dù tr ̣ c đó có g ̣ p nhau trên t ̣ u trên bè gì cũng không quan tr ̣ ng. Sau bu ̣ i g ̣ p g ̣ Đà L ̣ t, k ̣ nh ̣ đ ̣ nh m ̣ nh đã đ ̣ c an bài r ̣ i. S ̣ s ̣ p x ̣ p này cũng r ̣ t bình thu ̣ ng và t ̣ nhiên ̣ c ̣ ng v ̣ c ̣ a B ̣ o Đ ̣ i. V ̣ n đ ̣ chính là h ̣ đã yêu nhau và quy ̣ t đ ̣ nh đi đ ̣ n hôn nhân: "Après quelques entretiens, un tendre sentiment nait entre nous. Nous nous promettons de nous revoir".

Nh ̣ ng tr ̣ ng ̣ i c ̣ a cu ̣ c hôn nhân

Theo vua B ̣ o Đ ̣ i, t ̣ ngày h ̣ i h ̣ ng, r ̣ t nhi ̣ u nh ̣ ng tin đ ̣ n chung quanh vi ̣ c ch ̣ n m ̣ t ng ̣ i v ̣ cho Ông. Bà T ̣ Cung đã đành, các v ̣ quan l ̣ n trong tri ̣ u, m ̣ i ng ̣ i đ ̣ u có ng ̣ i c ̣ a mình đ ̣ đ ̣ c. Vua đã h ̣ n bi ̣ t đ ̣ c đ ̣ u đó và Ông đã nhi ̣ u l ̣ n cho bi ̣ t ông quy ̣ t đ ̣ nh không ch ̣ p nh ̣ n ch ̣ đ ̣ đa thê v ̣ n th ̣ ng th ̣ y ̣ Vi ̣ t Nam, v ̣ nh ̣ ng t ̣ tr ̣ ng tranh dành ngôi th ̣ gi ̣ a anh em ho ̣ c anh em cùng cha khác m ̣ đ ̣ n ch ̣ đ ̣ m ch ̣ m nhau.

Vua Minh M ̣ ng có đ ̣ n 170 ng ̣ i con và đ ̣ tránh c ̣ nh tranh giành ngôi th ̣ , vua Minh M ̣ ng đã đ ̣ t ra tên g ̣ i theo th ̣ t đ ̣ n 20 đ ̣ i k ̣ ti ̣ p nhau đ ̣ nh ̣ ng dòng h ̣ theo đó theo th ̣ t mà k ̣ v ̣ . Hai m ̣ i đ ̣ i đó đ ̣ c kh ̣ c vào t ̣ gi ̣ y b ̣ ng vàng và tên g ̣ i m ̣ t ng ̣ i nh ̣ th ̣ đ ̣ c coi nh ̣ gi ̣ y H ̣ t ̣ ch c ̣ a mình.. Hai m ̣ i ch ̣ đó n ̣ m trong bài th ̣ ng ̣ ngôn t ̣ tuy ̣ t mà câu đ ̣ u g ̣ m nh ̣ ng ch ̣ :

*Miên H ̣ ng ̣ ng B ̣ u V ̣ nh
B ̣ o Qu ̣ i Đ ̣ nh Long Tr ̣ ng
H ̣ n N ̣ ng Kham K ̣ Thu ̣ t
Th ̣ Tho ̣ i Qu ̣ c Gia X ̣ ng*

Nh ̣ ng m ̣ i t ̣ i ch ̣ th ̣ năm trong bài th ̣ thì tri ̣ u đ ̣ nh nhà Nguy ̣ n đã không còn n ̣ a, m ̣ c đ ̣ u tên c ̣ a vua B ̣ o Đ ̣ i đ ̣ c l ̣ t b ̣ ng ch ̣ V ̣ nh có nghĩa là muôn đ ̣ i. Nh ̣ ng ý nghĩa đó còn đ ̣ c tìm th ̣ y trong nh ̣ ng ch ̣ t ̣ nh Th ̣ a Thiên, V ̣ n Th ̣ , Long S ̣ ng, ch ̣ c ̣ a B ̣ u Long đ ̣ c g ̣ i là T ̣ Ph ̣ ng Vô S ̣ .

Đã h ̣ n, hai ông bà Charles, b ̣ m đ ̣ đ ̣ u c ̣ a vua không th ̣ không b ̣ n r ̣ n trong vi ̣ c ki ̣ m tìm m ̣ t ng ̣ i v ̣ cho vua. Cái khó là ̣ ch ̣ đó. Quá nhi ̣ u ng ̣ i, quá nhi ̣ u đ ̣ c, n ̣ u không

nói là nhōng âm mōu gây ònh hōng nên dō gây bōt đōng ghen tō, nói ra nói vô.

Nhōng trōng i lōn nhōt là cô Nguyán Hōu Thō Lan là ngōi theo đō Ky tô giáo. Theo vua Bō Đōi, khi trōng Huō, ông đã bōy tō ý đōnh lōy vō ngōi theo đō Kitō giáo và là ngōi đã đōc đào tōo Tây phōng. Nghe tin đó, hōn nhiên là Bà Tō Cung không đōng ý vì bà mong muōn mōt cô dâu theo truyán thōng Á Đông. Quan lōi cũng ngōm ngōm chōng đōi. Tō phōa chōng đōi dōa trên quyán lōi cá nhân cũng có, phe phái, mián cũng có, nōi cō nguyên tōc truyán thōng cũng có.

Cô dâu "Mōi Quá". Chō "Mōi" có vang vōng muōn đōng nghĩa vōi thiáu văn hoá đō đōc cō truyán. Ngōi ta e ngōi cũng phōi. Cō nói tiáng Tây lúu la lúu lo cũng đōng rōi. Sō nghi kō, thành kián tranh chōp, hiáu lōm còn đōy đōy trong dân gian, nhōt là trong đōu mōi ngōi. Đōt mình vào đōa vō vua và hoàng hōu tōng lai mōi hiáu đōc sō cam go không thō vōt qua đōc cōa cuác hôn nhân này. Rōi vōn đō giáo đōc con cái theo đō Ky tô giáo nōa. Sō giái quyát ra sao khi hoàng tō kō nghiáp vua phōi cō hành lō Tō Nam Giao hōc thō cúng tō tiên. Lōy ai là ngōi gìn giá nōp sōng, văn hóa cō truyán, cúng giá tō tiên cōa cha ông đō lōi.

Có mōt sō tác giá đã viát không đúng vō vōn đō này. Nhōt là giái Công giáo. Chōng hōn cho rōng vua Bō Đōi là ngōi đã theo đō Ki tô giáo. Thōt ra đōi vōi vōn đō tôn giáo, ông Bō Đōi rōt thoáng, minh bōch và rōt trung lōp. Ông không theo đō nào cō. Nhō ông viát: "Au palais, il n'y avait qu'un Dieu: L'empereur, fils du ciel". Vōy không hō có chuyán đó. Ngay cō các Hoàng tō, Công Chúa chōa chōc gì đã rōa tōi, theo đō Ki tô giáo.

Mōt đōu nōa, dō luán vōn cho rōng Hoàng Hōu Nam Phōng phōi xin phép Vatican rōi mōi đōc lōy chōng. Nhōng theo hōi ký cōa Vua Bō Đōi, chō sau khi làm đám cōi xong, ông mōi giái thō cho Giáo Hoàng Piá 11 mōt lá thō qua trung gian ngōi Pháp, vì thōi đó ta chōa có liên lōc ngoái giao vōi Vatican. Nōu Hoàng Hōu muōn xin phép thì phōi giái thō qua các cha cō, theo hō thōng nhà đōo.

Nam Ph^ong Hoàng H^ou

T^h Gi^o: Nguy^en v^on L^uc

Th^o: N^om, 24 Th^o:ng 12 N^om 2009 09:49

